

EUSKALTZAINDIAREN EGOITZA BERRIARI BURUZ HITZARMENA SINATU ZENEAN

Bilbon, 1985, Uztailak 10

Fr. Luis Villasante

Euskaltzainburuaren hitzak

J. M. Makua, Bizkaiko Diputadu Nagusi jaun txit agurgarria.

Euskaltzainkideak.

Jaunak:

Orain dela urtebete Plaza Barriko etxean lehenengo aldiz batzarrea egitera-koan esan nituen hitzak gutti gorabehera barriro esango ditut, zeren eta ordurako aukerakoak baldin baziren, gaur areagoak direla uste baitut.

Bai. Ondo ohartzen naiz gaurko gertaera honek kolkoan gorderik dakarren esanahiaz eta garrantziaz. Zinez aro barri batean sartzen da gaur Euskaltzaindia. Urrats handia da benetan gaur emoten dabena.

Baina gaurkoa ondo ulertzeko atzokoa ere pixka bat gogora daigun.

Guztiok dakigun legez, Euskaltzaindia sortu zenetik hirurogei eta gehiago urte paseak dira. Orduan Euskaltzaindiak alogeraz hartu eban Erribera kaleko etxebizitza hura —gaur den baino handiagoa zena, ori ere ez da ahaztu behar—, baina behin-behinean edo probisionalki hartu eban, hots, leku egokiagoren bat bilatu artean. Hala aitortzen da argi eta garbi urte haietako gutunetan: Euskaltzaindiaren behin-behineko etxea deitzen jako. Ikusi besterik ez dago **Euskera** agerkariaren lehen zenbakia, 67. orrialdea. Badakigu, ordea, askotan zer gertatzen den: behin-behinekotzat hartzen diren gauzak gero betiko izaten direla. Erribera kaleko egonleku hark ere bizitze luzea izan dau. Azkuek bere mendean ez eban besterik ezagutu.

Azken urteotan, barriz, Euskaltzaindiak hazkunde handia eta miraritsua eza-gutu dau, eta gainera zetorkion eskabideari erantzungo baeutson toki hura baino egokiagoa behar eban, inondik ere. Liburutegia, bulegoak, fitxategiak, artxiboa, fonoteka, batzar gelak... hainbeste gauza gero eta beharrago zirenak. Zerbait erremediatu zen egoera hau 1979. urtean Bizkaiko Diputazioak Arbieta kaleko etxebizitza utzi euskunean. Orduan bulegoak hara eroan ziren, liburutegia Erribera kalean utzirik. Hain zuzen, orain dela urte bi gertaturiko uholdean hutsagatik libratu zen liburutegia hondamenditik. Suaren arriskua ere maiz izan dugu.

Orain dena etxe egoki eta galant batean kokatua izango da. Bai. Hemendik aurrera, etxe barri horri eskerrak, dena leku batean eta Euskaltzaindiak daben egitekoari eta egitekoaren garrantziari dagokion bezalako etxean behar bezala jarriak izango ahal dira! Euskaltzaindiaren izenean eskerronik biziena agertu gura deusat Bizkaiko Diputazioari egin deuskun mesede paregabe eta eskerga honengatik.

Gauza jakina da Euskal Herriko lau Diputazioen umea edo sorkaria dela Euskaltzaindia, eta lokarri hori guk gogoz aitortzen dugu. Baina aparteko modu batez Bizkaikoarekin lotura bereziak ditugu, zeren eta berau izan baitzen Euskaltzaindia sortzeko arazo honetan aurrea hartu ebana.

Euskera agerkariaren lehenengo zenbakian, 39. orrialdean, hona zer irakurten dugun:

“Orra, azkenez, urrezko izkiz Euskaltzaindiak bere etxeko atari-gainean ezarri bearko duan eguna: 1918'ko Urtarrillaren 25 garrena.”

Egun horretan Elgezabal'tar Kosme eta Landaburu'tar Peli jaunek proposamena egiten deutse Bizkaiko Diputazioari euskararen Akademia sortzeko asmoa onart dagian, eta era berean asmo hau beste euskal Diputazioei pasa deioen, gero lauron artean asmoa obretan ezartzeko. Eta dakizuen bezala, halaxe egin zen.

Euskera-ren zenbaki berean, 52. orrialdean, Euskaltzaindiaren lehen batzarrearen erabaki hau dator: Euskaltzaindiaren etxea edo bizitokia Bilbon izango dela. Eleizaldekin egin omen eban eskaria. Orrialde azpiko oharrak honela dino: “El domicilio de la Academia, a propuesta del Sr. Eleizalde y consultados los académicos de otras regiones, se resolvió establecerlo en Bilbao, como tributo debido al fuerte impulso que surge de aquella villa para todas las manifestaciones de la vida vasca. Allí radicarán las oficinas y demás dependencias estables de la Academia, sin perjuicio de que las reuniones puedan celebrarse en San Sebastian y otros puntos que se juzguen convenientes”.

Beraz, Eleizaldekin eskaturik, Euskaltzaindi sorberriak egindako lehen batzarrean —eta batzarre hori Donostian izan zen— erabaki hau hartzen da: Euskaltzaindiaren etxea Bilbon egongo dela. Horren arrazoa ere entzun dugu: Bilbotik euskal gauzetarako bultzada edo eragin errimeza zetorrela. Bai. Euskaltzaindia sortzeko arazoan ere hala gertatu zen. Lau Diputazioek amankomunean sortua da Euskaltzaindia, baina aurrea hartu ebana Bizkaikoa izan zen.

Guztiok dakigu, ordea, Euskal Herri hau, nahiz eta herri bat izan, zelan dagoen gatzatua edo mamitua: zelan, alegia, nortasun berezia dabeen lurralde historikoz osotua den. Euskaltzaindiak ere, urteak joan eta urteak etorri, beste hiriburuetan Ordezkaritzak jartzeko beharra somatu dau, baina Euskaltzaindiaren batasuna inolaz ere zatitu gabe. Hala dagoz gaur Euskaltzaindiaren Ordezkaritzak Donostia, Gasteiz, Iruñe eta Baionan. Eta batzorde batzuen lantegiak ere, gaurkoz behintzat, Ordezkaritzetan kokatuak dagoz, batzordekideen erosotasunari begiratu; baina, azkenik, jakina, dokumentazio guztia Bilboko etxera ekarriko da, zeren hemen baita Euskaltzaindiaren egoitza edo etxea.

Errepika daidan barriz ere: Euskaltzaindia lau Diputazioen sorkaria da eta aparteko modu batean Bizkaikoarena.

Lokarri hori emoitza honegaz sendotu besterik ez da egingo.

Niri, jauna, Euskaltzaindiaren izenean bihotz-bihotzez eta barru-barrutik esker-
rrak emotea beste lanik ez jat gelditzen. Bai, jauna, “eskerrik asko” bihotzetiko
bat, eta euskararen onerako izan dadila etxe aldatze hau!